

HIGIENSKA PRIPOROČILA ZA TRGOVSKE CENTRE ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA OKUŽBE S SARS-CoV-2

25. 05. 2020

Poleg ustaljene dobre higienske prakse, ki velja za posamezne storitve, je za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2 potrebno upoštevati še dodatne ukrepe, ki jih navajamo v nadaljevanju.

Najpomembnejša pot prenosa novega koronavirusa je preko izločkov iz dihal in preko onesnaženih rok.

Varna medosebna razdalja zaradi virusa, ki se izloča s kihanjem, kašljanjem, glasnim govorjenjem, je vsaj 1,5 metra. **V primeru, da je ta razdalja manjša, je tveganje za okužbo večje.** V primeru, da je razdalja večja, je tveganje za okužbo manjše.

Roke vedno smatramo kot onesnažene, izjema je le neposredno po njihovem umivanju ali razkuževanju.

Z upoštevanjem vseh navedenih ukrepov bomo zmanjšali možnost za okužbo in s tem ščitili sebe in druge. Za pravilno izvajanje samozaščitnih ukrepov mora odgovornost prevzeti vsak posameznik. Popolne varnosti ni.

Splošni ukrepi, ki jih morajo upoštevati tako izvajalci storitev (zaposleni) kot tudi stranke:

Vsi splošni ukrepi za zaščito pred okužbo z novim koronavirusom: **Preprečevanje okužbe z virusom SARS-CoV-2:** <https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2019>.

Ukrepi naj bodo izobešeni na vidnem mestu ob vstopu v poslovni prostor, dostopno na:

- o Kaj lahko storim, da preprečim širjenje novega koronavirusa: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/plakat_navodila_preprecitev_sirjenja.pdf
- o Umivanje rok: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/navodila_higiena-rok_zdravstveni-delavci.pdf
- o Higiena kašlja: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/navodila_higiena-kaslja_0.pdf

o Pravilna namestitvev maske: _

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/maske2_lektorirano.pdf.

- Zaposleni in stranke morajo biti brez znakov okužbe dihal (npr. nahod, kašljanje, povišana telesna temperatura, bolečine v žrelu, mišicah...).
- Pogosto naj si umivajo ali razkužujejo roke (npr. z razkužilom za roke na osnovi 60 do 80 % alkohola).
- Naj se ne dotikajo obraza, zlasti ne ust, nosu in oči, preden so roke umite ali razkužene.
- Upoštevajo naj higieno kihanja, kašlja.
- Zaposleni in stranke nosijo maske in so dobro seznanjeni s pravilnim načinom nošenja in snemanja mask. Maska mora segati od korena nosu do pod brado, med nošenjem se je ne dotikajo, ker bi na ta način lahko prišlo do onesnaženja rok in prenosa okužbe na druge predmete in osebe. Masko je treba zamenjati na dve do tri ure oziroma prej, če se zmoči. Pred in po uporabi maske si je treba temeljito umiti ali razkužiti roke.
- Čim manj naj se dotikajo različnih predmetov in površin, le toliko, kot jenujno.
- Ves čas naj upoštevajo zadostno medosebno razdaljo vsaj 1,5 m oz. 2 metra.
- Priporočamo brezstično poslovanje.

V kompleks nakupovalnih centrov poleg trgovin pogosto sodijo tudi druge storitve (npr. frizerski saloni, kozmetične storitve, kavarne, restavracije, igrala...), zato priporočamo smiselno upoštevanje sledečih priporočil za:

- živilske trgovine: **Priporočila za prodajalne in njihove zaposlene za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- trgovine z oblačili: **Higienski ukrepi v trgovinah z oblačili za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- trgovine z obutvijo: **Higienski ukrepi v trgovinah z obutvijo za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- izdelavo in popravila na področju tekstilne, obutvene in usnjarske dejavnosti: **Higienska priporočila za izvajanje storitev: izdelava in popravila na področju tekstilne, obutvene in usnjarske dejavnosti za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- servisne in druge storitve: **Navodila za delo v servisnih storitvah in drugih storitvah, ter živilskih in tehničnih trgovinah za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- knjigarne in papirnice: **Higienski ukrepi v knjigarnah in papirnicah za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- fotokopirnice: **Higienski ukrepi v fotokopirnicah za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- urarje, zlatarje in izdelavo ključev: **Higienska priporočila za urarstva, zlatarstva in izdelavo ključev za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- frizerske storitve: **Higienska priporočila za opravljanje frizerskih storitev za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- kozmetične storitve: **Higienska priporočila za opravljanje kozmetičnih storitev za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**

- terase in letni vrtovi: **Higienska priporočila za izvajanje gostinske dejavnosti na terasah in letnih vrtovih za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- turistično-gostinske dejavnosti: **Higienska priporočila za izvajanje turistično-gostinske dejavnosti za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- športno rekreativne storitve: **Higienska priporočila za uporabo športno rekreativnih površin na prostem, športnih objektov na prostem in na površinah za šport v naravi za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2;**
- sanitarije: **Higienska navodila za uporabo in čiščenje javnih sanitarij za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2.**

Vsa navedena priporočila so dostopna na spletni strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) na naslednji povezavi: <https://www.nijz.si/sl/sproscanje-ukrepov-covid-19>.

Ukrepi, ki jih morajo upoštevati izvajalci storitev – zaposleni:

- Največje število strank v prostoru naj bo prilagojeno velikosti prostora z upoštevanjem zadostne medosebne razdalje vsaj 1,5 m. V posamezni trgovini naj se zagotovi 20 m² površine na posamezno stranko oz. v skladu s priporočili za prodajalne.
- Na skupnih hodnikih trgovskega centra je potrebno preprečiti zadrževanje večjega števila ljudi in ob tem vedno upoštevati zadostno medosebno razdaljo vsaj 1,5 m. V ta namen priporočamo uporabo talnih označb in usmerjevalnih stebričkov s trakovi, s katerimi določimo smer gibanja strank tako, da ne prihaja do istočasnega premikanja v nasprotno smer.
- Stojnice in druge storitve, ki so strankam na voljo na skupnih hodnikih trgovskega centra, naj bodo postavljene tako, da gibanje strank ne bo ovirano in se bo pri tem še vedno ohranjala zadostna medosebna razdalja vsaj 1,5 m.
- V kolikor obstaja možnost, naj stranke v trgovski center kot tudi v posamezne trgovine vstopajo/izstopajo preko ločenih vhodov/izhodov.
- Izvajanje navedenih ukrepov naj nadzorujejo varnostniki oz. za to pooblaščen zaposleni trgovskega centra.
- V poslovnem prostoru mora biti zagotovljena možnost umivanja in razkuževanja rok za zaposlene ter razkuževanja rok za stranke.
- Podajalniki razkužila naj bodo nameščeni na vhodu ter glede na velikost prostora še na več vidnih mestih v prostoru in na izhodih.
- Zaposleni naj nadzirajo, da si stranke ob vstopu v posamezno trgovino razkužijo roke in nosijo maske.
- Obvestila o zaščitnih ukrepih (plakati, infografike...) naj bodo razobešena na več vidnih mestih trgovskega centra. Priporočamo opozarjanje strank tudi z rednim predvajanjem zvočnih sporočil ali naj jih prikazujejo na digitalnih zaslonih.

- Zaposleni naj si pogosto umivajo ali razkužujejo roke (npr. po uporabi telefona, računalnika, blagajne, denarja...).
- Pogosto naj čistijo ali razkužujejo tudi površine, ki se jih ljudje pogosto dotikajo (npr. kljuge, pulti, blagajna, tipke terminala POS, prijemala tekočih stopnic, tipke dvigal...).
- Skupne površine za sedenje in počivanje (npr. klopce, masažni stoli, sedežne garniture na hodnikih...) niso v uporabi, razen v primeru, da je vsakemu uporabniku neposredno ob tovrstni površini omogočeno razkuževanje površine pred in po uporabi. Na vidnem mestu naj bodo nameščena priporočila za razkuževanje. Po uporabi naj si oseba razkuži roke.
- Če je mest za sedenje več, mora lastnik poskrbeti, da bodo klopce, masažni stoli, sedežne garniture itd. postavljeni tako, da se bo med uporabniki ohranjala zadostna medosebna razdalja.
- Skupna otroška igrala niso v uporabi, razen v primeru igral, ki jih uporablja en posamezen otrok in je vsakemu uporabniku neposredno ob tovrstni napravi omogočeno razkuževanje površin pred in po uporabi. Na vidnem mestu naj bodo nameščena priporočila za razkuževanje. Otrok naj si pred in po uporabi igrala razkuži roke.
- Za čiščenje in razkuževanje prostorov naj se smiselno uporabljajo **Priporočila za čiščenje in razkuževanje prostorov izven zdravstvenih ustanov za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2**: <https://www.nijz.si/sl/navodila-za-ciscenje-in-razkuzevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-katerih-se-je-zadrzeval>.
- Prostore je potrebno stalno in učinkovito zračiti (v kolikor obstaja možnost, so vsa okna odprta na stežaj). V primeru mehanskega prezračevanja zrak ne sme krožiti. Podrobnejša navodila za izvedbo prezračevanja in varno uporabo prezračevalnih sistemov si lahko preberete v **Navodilih za prezračevanje prostorov izven zdravstvenih ustanov v času širjenja okužbe COVID-19**: <https://www.nijz.si/sl/navodila-za-prezracevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-casu-sirjenja-okuzbe-covid-19>.

Navedena navodila za zaposlene so podana s higienskega vidika. Natančnejša navodila za posamezna delovna mesta poda pooblaščen specialist medicine dela, ki natančno pozna organizacijski proces in tveganja na posameznih delovnih mestih.

Ukrepi, ki jih morajo upoštevati stranke:

- V trgovski center vstopajo samo zdrave osebe, brez znakov okužbe dihal (nahod, kašljanje, povišana telesna temperatura, bolečine v žrelu, mišicah...).
- Stranke naj si obvezno razkužijo roke ob vstopu v trgovski center in večkrat med zadrževanjem v stavbi (npr. nakupovanje v različnih trgovinah, uporaba tekočih stopnic, dvigal...).
- Upoštevajo naj higieno kihanja, kašlja.
- Naj se ne dotikajo obraza, zlasti ne ust, nosu in oči, preden so roke umite ali razkužene.
- Nosijo naj obrazne maske, po odstranitvi maske si temeljito umijejo ali razkužijo roke.
- Čim manj naj se dotikajo katerihkoli površin, predmetov. V kolikor se dotikajo razstavljenih predmetov, naj si pred tem razkužijo roke.

- Zagotavljajo naj zadostno razdaljo med osebami, najmanj 1,5 do 2 metra.
- Priporočamo brezstični način plačevanja oz. nakup preko spleta.
- Če obstaja možnost, naj stranke namesto dvigal uporabljajo stopnice. V kolikor je uporaba dvigal nujna, naj stranke smiselno upoštevajo navodila za uporabo dvigal (**Uporaba dvigal in stopnišč za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2:** <https://www.nijz.si/sl/uporaba-dvigal-in-stopnisc-v-casu-epidemije-koronavirusa-sars-cov-2>).
- Pred izhodom si razkužijo roke ter pravilno snamejo masko in si ponovno razkužijo roke.

Starejši in bolniki s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi z večjim tveganjem za težji potek bolezni naj še posebej upoštevati preventivne ukrepe in se dodatno zaščititi. Zato naj te osebe razmislijo o nujnosti obiska trgovskega centra.

Reference:

- Spletne strani NIJZ. Dostop 15.05.2020. <https://www.nijz.si/sl/sproscanje-ukrepov-covid-19>.
- Working safely during COVID-19 in shops and branches. HM Government. Guidance for employers, employees and the self-employed 11 May 2020. Dostop 15.05.2020. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5eb9703de90e07082fa57ce0/working-safely-during-covid-19-shops-branches-110520.pdf>.